

Új pszichoaktív anyagokkal (ÚPA) kapcsolatos bűnözés Miskolc szegregátumaiban

VÁRI Vince¹

Miskolc jó példa arra, hogy az ország különböző részei és közösségei közötti társadalmi-kulturális, gazdasági és szociális különbségek hogyan vezetnek a vidéki és városi bűnözés közötti szakadék növekedéséhez. Az elmúlt évtized gazdaságpolitikai törekvései ellenére a vidék egyre hátrányosabb helyzetbe került. A jövedelmi különbségek tovább nőttek. Az elmaradott térségek szegregált területeinek lakói már nem képesek felzárkózni a gyorsan fejlődő fővároshoz vagy Nyugat-Magyarországhoz. Ahogyan az is kétséges, hogy bármilyen módon elérjék a fejlett és áhított nagyvárosi életszínvonalat. Emiatt a vidéki bűnözés egyik jellemző formája a szegregátumokban a pszichoaktív szerek árusítása. Ezek a bizonytalan összetételű és hatásmódú szerek óriási társadalmi károkat okoznak ezeken a területeken, különösen a fiatalok körében, ezáltal katalizálják a társadalmi és gazdasági problémákat, és konzerválják az elmaradottságot. Miközben tisztában lehetünk azzal, hogy a hagyományos kábítószerrel kapcsolatos bűnözési formák, sőt az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények formái is egyre inkább visszaszorulnak az új pszichoaktív anyagokkal elérhető anyagi haszon és a lebukás és büntetés alacsony kockázata miatt. A helyzetet az ország északkeleti részén található egykori iparváros, Miskolc bűnügyi helyzetének bemutatásával szemléltetem. Bemutatva a kriminológiai probléma jogi és társadalmi összetettségét.

Kulcsszavak: bűnözés, kábítószer, rendőrség, szegregátum, új pszichoaktív anyag

1. Bevezetés

Miskolcon az 1990-es évek óta jelentős gazdasági és kulturális változás zajlik. A több mint egy évtizede meghirdetett Antiszegregációs program ellenére (vagy inkább hatására) még mindig vannak olyan részei a városnak (főként Miskolc – Lyukóvölgy, számozott utcák), amelyek nem tudtak bekapcsolódni a felzárkózásba. Voltaképpen ezek a városrészek leszakadtak a város többi részétől, és megindultak lefelé a lejtőn.

¹ PhD, rendőr alezredes, adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi tanszék.
PhD, Police Lieutenant Colonel, Assistant Professor, University of Public Service, Faculty of Law Enforcement, Department of Criminal Procedure Law, e-mail: vari.vince@uni-nke.hu

Tudvalevő, hogy a munkanélküliség, a szegénység, a halmozottan hátrányos helyzet, a kirekesztettség mind megteremti és eredményezi a bűnözés térbeliségét.² A kérdés az, hogyan lehetne a város, a társadalom megbomló egyensúlyát, válságát megállítani. Ráadásul ez a régió lakosságszám tekintetében a roma kisebbség által erősen felülreprezentált, ezáltal a bűnözéshez még markánsan kapcsolódik a többségi társadalom és a cigányság közötti évtizedes feszültség, ami tovább fokozza az országban belüli rasszista és kirekesztő hangokat.³

Felmerül a kérdés, hogy milyen út vezetett e sajátos szubkultúra létrejöttéhez és ezen keresztül a megemelkedett bűnözéshez. A gazdaság, a hátrányos helyzet szoros, elválaszthatatlan kapcsolatban állnak az emberek bűnözéshez és különösen egy viszonylag új kriminális jelenséghez, a pszichoaktív szerek⁴ használatának elterjedéséhez.⁵ Ezeket a kábító hatású anyagokat mára már a nyomornegyedek „heroinjának” nevezhetjük. A hagyományos kábítószereket háttérbe szorító és egyre nagyobb teret nyerő úgynevezett új pszichoaktív anyagok (ÚPA) megjelenése óta az alacsony szociális helyzetben lévő gazdasági alapon kialakult szegregációk lakói egyre könnyebben jutnak hozzá az újonnan megjelenő pszichoaktív anyagokhoz, és előszeretettel árulják fiataloknak.⁶ 2012-től figyelhető meg, hogy az új veszélyes jelenségeként megjelenő dizájn drog fogyasztása és az azzal történő kereskedés erősödik, aminek eredményeképpen háttérbe szorultak a klasszikus kábítószerekkel kapcsolatos bűncselekmények. A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az új összetételű, sokszor ismeretlen vegyületet tartalmazó ÚPA-ok jóval olcsóbbak a kábítószerekhez képest.⁷ Ezért olyan körben is elérhetővé válnak és felütik a fejüket, ahol előtte az ilyen típusú szereket árusítók nem találtak potenciális fogyasztókra. Az új formát öltő és nevet változtató tudatmódosító szerek kiteljesedésük érdekében célba vették a nagyvárosok (például Miskolc) elszeparált, úgynevezett szegénynegyedeit, mivel ezeken a területeken meglévő alacsony életviszonyokhoz képest a szer árusítása jelentős jövedelemforrást jelent. Az ÚPA fogyasztása és árusítása tehát a nyo-

² Az Egyesült Államokban a Chicagói iskola által végzett kutatások arra a megállapításra jutottak, hogy a bűnözés a rossz lakáshelyzetnek, a szegénységnek és a szociális rendezetlenségnek a következménye. Vö. Helmut Jansen: Chicago-Schule. In Hans-Jürgen Kerner: *Kriminologie Lexikon*. 4. Aufl. Heidelberg, Kriminalistik Verlag, 1991. 181.

³ A magyarországi romák számára a szegénység etnikai jellegű feszültséggel is párosul, helyi szinten nem független a rászorultság elvű politikától, és mélyíti a helyi társadalmakban a konfliktusokat.

⁴ A 2005. évi XCV. törvény az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények (Gyógyszer tv.) módosítása. 1. § (37) bekezdése alapján új pszichoaktív anyag: olyan, a forgalomban újonnan megjelent, gyógyászati felhasználással nem rendelkező anyag vagy vegyületcsoport, amely a központi idegrendszer működésének befolyásolása révén alkalmas a tudatállapot, a viselkedés vagy az érzékelés módosítására, megváltoztatására, és ezért hasonló mértékű fenyegetést jelenthet a közegészségügyre, mint az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószerek Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén, az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén, vagy a 2. számú mellékletben meghatározott pszichotróp anyagok jegyzékén szereplő anyagok, és erre tekintettel azt az egészségügyért felelős miniszter rendeletében ilyen anyaggá minősítette.

⁵ Szécsi Judit – Sik Dorka: Szerhasználat egy hátrányos helyzetű járás szegregátumaiban. *Esély*, (2016), 2. 115–131.

⁶ Lannert Judit: *Kábítószerek-használat a szegregátumban élő általános iskolás gyerekek körében*. Vezetői összefoglaló. 2017. 3.

⁷ Lásd: www.klinikaikozpont.u-szeged.hu/psych/images/pdf/magyar_oktatas/des_drogok_2015.pdf

mornegyedek legjellemzőbb bűncselekményévé nőtte ki magát Magyarországon, egy közepesen fejlett európai uniós országban, jelentős egészségügyi és szociális veszélyeket okozva ezzel.⁸ A tiltott és legális szerek fogyasztásának elterjedtsége alapján Magyarország elveszítette kedvező helyzetét Európa más országaihoz viszonyítva.⁹

Tovább eszkalálta a helyzetet 2020–2021-ben a Covid-19-pandémia hatására bekövetkezett online kábítószer-kereskedelem megerősödése.¹⁰ Hiszen az ilyen módon elkövetett bűncselekmények felderítése és bizonyítása egyre nehezebb és költségesebb.¹¹ Ezért hiába a megemelt büntetéssel fenyegetettség, ha a lebukás esélye alacsony, kriminológiai értelemben az utóbbi fontosabb.¹² Miközben a nyomor-egyedek lakói hozzászórtak a pszichoaktív szerekhez, és kisebb vagyon elleni bűncselekmények árán is megszerzik a „napi adagra” valót, hogy azt követően pár órára élő zombiként mászkáljanak az utcákon.¹³ Ezzel megrökönyödést, hozzászokva pedig már közönyt és érzéketlenséget kiváltva a jóérzésű állampolgárokból. A rendőrség, a helyi politika is tehetetlen, a növekvő számú bűnügyi akció és rendészeti nyomás, a fokozódó rendőri jelenlét sem tudta érdemben csökkenteni ezt a kriminális jelenséget, legfeljebb azt érte el, hogy időszakosan és lokálisan máshová tevődött.¹⁴

Tanulmányomban arra próbálok rámutatni, hogy az ÚPA jellemzően szegregátumokra, gettókra koncentrálódik, ahol önmagukban a rendészek nem segítenek megoldani egy adott térség gazdasági és társadalmi válságát.

2. Miskolc város bemutatása

Miskolc elmaradottsága mára az egyik leghátrányosabb járási körbe sorolja a várost, ezzel növelve a szakadékot az ország fejlettebb régióihoz és különösen az EU fejlettebb országaihoz képest. A szocializmusban egykor sikerpályára állított város a rendszerváltozás abszolút vesztese lett, annak ellenére, hogy számos természeti, épített és kulturális adottságokkal rendelkezik.

⁸ Egyetlen pohár ital árértékű beszerezhető, de tudni sem akarod, micsoda horrort szabadít rád. [SZON.hu](http://szon.hu), 2020. szeptember 17.

⁹ 80/2013. (X. 16.) OGY határozat a Nemzeti Drogellenes Stratégiáról 2013–2020.

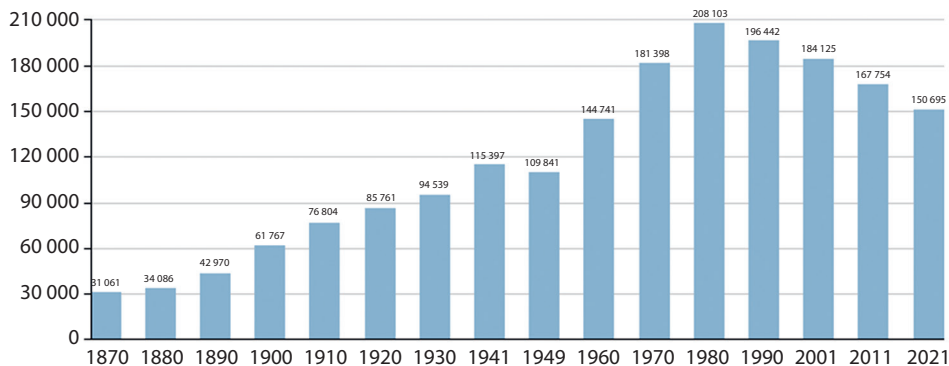
¹⁰ Mezei Kitti: A szervezett bűnözés az interneten. In Mezei Kitti (szerk.): *A bűnügyi tudományok és az informatika*. Budapest–Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2019. 125–147.

¹¹ Ritter Ildikó: Remix – Új típusú pszichoaktív anyagok és a büntetőeljárás. In Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 53. Budapest, OKRI, 2016. 98–117.

¹² Jeffrey Grogger: Certainty vs. Severity of Punishment. *Economic Inquiry*, 29. (1991), 2. 297–309.

¹³ Lásd: www.borsonline.hu/aktualis/zombik-drog-pesterzsebet/233275

¹⁴ Lásd: <http://castellum.do/2018/07/25/drogfront-a-varosban-egyre-tobb-a-zombi-a-rendorseg-egy-szinten-tul-tehetetlen>

1. ábra: Miskolc népességének alakulása

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal népszámlálási adatai

A II. világháborút követő iparfejlesztési politikai pedig egy teljesen új és korábbtól eltérő pályára állította a várost: a gyáripár szimbóluma lett. Az újonnan épülő lakótelepek elnyelték az ideérkező emberek tízezreit, miközben a történelmi belváros pusztulása megkezdődött. Az 1950-es évek végére Miskolc lélekszáma megsokszorozódott, a nehézipar és a kohászat látszólag virágzott, az aktív lakosság nagy részét ehhez kapcsolta tevékenysége, és 1949-től egyetemi képzés indult a termelés műszaki utánpótlásának biztosítására. Az 1980-as évekre világosság vált, hogy az egyoldalú iparfejlesztés az akkor már körvonalazódó válság következtében megbosszulja magát. A rendszerváltás után bekövetkező nehézipar összeomlása miatt emberek ezrei vesztették el egyik napról a másikra állásukat és váltak munkanélkülivé, családok kerültek válságos jövedelmi-szociális helyzetbe, nőtt a deviáns magatartásformák – elsősorban az alkoholizmus és a mentális betegségek – előfordulásának gyakorisága.

Miskolc napjainkban az ország negyedik legnépesebb városa, és hasonló folyamatok bontakoztak ki a népesség számának változásában, mint országos viszonylatban, de még markánsabban. Az 1986-os 211 660 fős csúcsot jelentő lakosság 2019-re 154 521 főre csökkent, azaz 30 év alatt a város elveszítette lakosságának közel több mint 25%-át.¹⁵

Hasonló tendenciára hívja fel a figyelmet többek között a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), amely szerint a 21. század egyik hosszú távú kihívása demográfiai jellegű. Miközben világviszonylatban a túlnépesedés jelent problémát, addig a posztindusztriális társadalmakban – elsősorban Európában – egy másik jelenség figyelhető meg: az elöregedés és a népességfogyás, ami az aktív korú népesség arányának csökkenésével jár, és végső soron a versenyképességet csökkenti. Azt a versenyképességet, amely az Európai Unió legfontosabb célkitűzéseinek

¹⁵ Mihályi Helga: Lélekszám és társai – Kis miskolci demográfia. *Szellem és Tudomány*, (2020), Különszám. 454–465.

egyike. Miskolc a rendszerváltozás óta a korábbi 30 év folyamataival ellentétesen negatív vándorlási egyenleggel rendelkezik, azaz vándorlási veszteséget könyvelhet el évről évre. Az Európán belüli elvándorlásnak a munkabérek közötti jelentős különbség a fő oka, így a belső vándorlásnak is.¹⁶ A munkahelyüket veszített emberek családjakkal vagy egyedül sok esetben a megye kisebb települései felé, illetve a jobb gazdasági lehetőségek miatt a főváros és Nyugat-Magyarország felé kezdtek vándorolni. 2004 óta Észak-Magyarországnak és azon belül Miskolcnak is deficitese a vándorlási egyenlege.¹⁷

Miskolc térsége összességében hátrányos helyzetű járásnak tekinthető, teljes mértékben beleesik a 105/2015. (IV. 23.) és 106/2015. (IV. 23.) Korm. rendeletekben a kedvezményezett települések és járások körébe. A besorolást egy komplex mutató figyelembevételével végzik, amelyet négy mutatócsoport jellemzői alapján alakítanak ki:

1. társadalmi és demográfiai adottságok;
2. lakás- és életkörülmények;
3. helyi gazdaság és munkaerőpiaci helyzet;
4. infrastruktúra és környezeti feltételek.

Mindez azért fontos, mert a kedvezményezett települések és járások a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében előnyt élveznek. A hátrányos helyzetet determinálja a városra jellemző szegregáció.

Szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.¹⁸ A szegregátum pedig fizikailag egybefüggő, minimum egy háztömbből álló, négy utca vagy közterület között elhelyezkedő településrész. Az itt élő aktív korú népesség legalább 50 százaléka nem rendelkezik munkajövedelemmel, és legfeljebb nyolc általánosa van.¹⁹ A KSH definíciója alapján a 2011-es népszámláláskor 13 szegregátumot azonosítottak Miskolcon, ebből kettőt (Lyukóbánya és Lyukóvölgy) a város külterületén.²⁰ Az Antiszegregációs Program kibővíti a definíciót, és idesorolja azokat a területeket, ahol a rendszeres szociális támogatásban részesülők aránya duplája a települési átlagnak.²¹ Miskolcon mára a szegregátumok a szuburbanizált övezetekben találhatóak, amelyek a központi települést gyűrűszerűen veszik körül. Közigazgatásilag a központi településhez, illetve a rendőrkapitányság illetékességi területéhez tartoznak, s az „anyatelepüléstől”

¹⁶ Dövényi Zoltán: A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és strukturák. *Statisztikai Szemle*, 87. (2003), 7–8. 748–762.

¹⁷ KSH: *Vándorlási különbözet Magyarországon 2004–2019 között* (2020).

¹⁸ Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*. Budapest, Osiris, 2006.

¹⁹ Varró Ernő – Kadét Gabriella: *A roma lakosság hozzáférése az uniós fejlesztési forrásokhoz Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében*. Budapest, TASZ, 2010.

²⁰ Lásd: <https://infogram.com/miskolci-szegregatumok-1gvew2vyg1jq2nj>

²¹ Varró–Kadét (2010): i. m.

körülbelül 10-15 km-es sugarú körben helyezkednek el.²² A miskolci szegregátumok felszámolása folyamatosan zajlik,²³ aminek eredményeképpen a belvárosi szegregátumokból egyre inkább a külvárosi szuburbanizált övezetekbe helyeződik át a mélyszegénység és ezzel együtt a kábítószer-probléma is.

3. Miskolc a rendszerváltás előtt és után

Az 1990-ben bekövetkező államszocializmus csődje, az egész országot sújtotta. Minden magyarországi nagyváros közül Miskolcnak ártott a legtöbbet. Egy időben kellett szembenéznie a városnak a gazdasági szerkezetváltozással és a társadalmi és politikai rendszerváltással. A városnak a rendszerváltást megelőzően négy nagy iparága alakult ki. Ezek nevezetesen a fonó, a bányászat, a cement-, acél- és a gépgyártás. A vasgyártást és a többi fogyasztót Miskolcon a lyukóbányai szénbánya szolgálta kis elsődlegesen. Ennek köszönhető, hogy 1978-ban az ország egyik legnagyobb mélyművelésű szénbányája lett, azonban 2004-ben különféle gazdasági-társadalmi okok miatt a felszámolási eljárást követően a bányászat végleg befejeződött.²⁴ Az 1914-ben Hejőcsabán – mára Hejőcsaba Miskolc egyik városrésze – hozták létre az első mészüzemet, amely kezdetben 110-120 munkást foglalkoztatott. 1960-ban új gyárat építettek, így a gyárban összesen 1200 ember dolgozott. Az átstrukturizációk, a cement iránti keresletcsökkenés és a környezetvédelmi változások miatt a régi gyárat lebontották, a helyét befűvesítették. Mára az utódnál a Holcim Hungária Zrt.-nél 170 fő dolgozik. A nagy múltra visszatekintő diósgyőri acélgyártás már 1770-től elkezdődött. A rendszerváltást megelőzően tízezreket foglalkoztatott a gyár. 2009-ben a jogutód DAM 2004 Kft. befejezte a tevékenységét, így a diósgyőri kohászat megszűnt. Talán a térség húzóereje a gépgyártás volt.

„1948-ban vált önállóvá DIMÁVAG Gépgyár néven. 1963-ban több részleg egyesítésével alakult meg a Diósgyőri Gépgyár (DIGÉP) és vált a hazai gépgyártás egyik központjává. A 80-as évek végéig a gyár legfőbb termékei a hadiipari gyártmányok mellett a kábelgépek, szerszámgépek, vasúti kerékpárok voltak.”²⁵

Ebben az időszakban mintegy 10 ezer fő dolgozott itt. 1999-ben felszámolási eljárás kezdődött a DIGÉP ellen, de még ekkor is 5300 dolgozót foglalkoztatott. 1990-ben felszámolási eljárás indult, amelynek keretében a gyár 44,8 hektárnyi területét eladták. Az idetelepedő cégeknél összesen 2000-2500 ember dolgozik jelenleg. A rendszerváltás utáni gazdasági visszaesés Észak-Magyarország iparvárosait érintette a legsúlyosabban, a munkanélküliségi ráta az egyik legmagasabb lett az országban,

²² Mátyás Szabolcs: *Bűnözésföldrajz*. Debrecen, Didakt, 2020a. 81.

²³ *Miskolc Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája*. Miskolc 2014.

²⁴ Moldova György: *Érik a vihar. R riport Miskolcról*. Budapest, Urbis, 2009.

²⁵ Láng Nóra: *Designer drogok: a kábítószeres új hulláma. Drogkutató Intézet*, 2021. május 3.

Miskolc lakossága drasztikusan csökkent. Az LKM és a DIGÉP privatizálása és ennek különböző káros következményei súlyos hátrányokat okozott az itt élő embereknek.²⁶

4. Az ÚPA megjelenése és szabályozása

A hazai és a nemzetközi kábítószerpiacon a 2010-es esztendő jelentett fordulópontot. Ez volt az az év, amikor nagyobb mennyiségben jelentek meg az országban az ÚPA-ok. 2009-ben jelent meg hazánkban a mefedron, majd 2010-ben a szintetikus kannabinoidok, amelyek rendkívül népszerűvé váltak a fogyasztók körében. A 2011. évi ESPAD-vizsgálat is kimutatta, a 10. évfolyamos budapesti diákok körében a mefedronhasználat előfordulása 10,2% volt. 2011. január 1-jétől a mefedron tiltólistára került, azonban számos más, kémiaileg rokon szer jelent meg, amely legális, interneten keresztül vagy bizonyos boltokból is beszerezhető, és hatásában a stimulánsokra emlékeztet. Az interneten árusított szereket általában nem emberi fogyasztásra alkalmas szerként hozzák forgalomba, azonban ezeknek drogként való fogyasztáson kívül más felhasználása nem ismert.²⁷ 2013 harmadik negyedévének adatai szerint már az ÚPA-ok részesedése meghaladta a „klasszikus” kábítószereket is.²⁸ Számos olyan problémával találta magát szemben a rendőrség és a kábítószerekkel foglalkozó civil és állami szervezetek, amelyekre éveken keresztül nem sikerült megadni a sikeres választ – egyes problémákra még sajnós napjainkban sem. A fentiek miatt a korábbtól eltérő, újfajta drogpolitika kidolgozása vált szükségessé.²⁹

Az országba bekerülő ÚPA-ok egy része nem minősül kábítószernak, mivel nincs rajta semmilyen tiltólistán, ezért a használata és az azzal való kereskedés nem minősül bűncselekménynek, így az nem szerepel semmilyen nyilvántartásban, holott jelentős azon személyek száma, akik rendszeresen fogyasztanak tiltólistán nem szereplő ÚPA-okat. Különösen a hátrányos helyzetű településeken jelent problémát a fogyasztásuk, ahol a mélyszegénységben élők nagy számban nyúlnak a szerhez, amelyet olcsó ára miatt ők is meg tudnak fizetni.³⁰ A *Health Behaviour in School-aged Children* (HBSC) 2014-es tanulmánya alapján azok, akik fiatalon próbálják ki a kábítószert, különösen veszélyeztetettek, mert a korai élmény növeli a későbbi kérdéses

²⁶ Lóránt Károly (szerk.): *Az acélváros végnapjai. Hogyan semmisült meg húszezer ember munkahelye a Lenin Kohászati Művekben.* Lakitelek, Antológia, 2017. 98.

²⁷ 80/2013. (X. 16.) OGY határozat.

²⁸ Nagy Júlia: *Kritikus kábítószerek hatóanyag-tartalmának fokozott monitorozása I. hírlevél.* Nemzeti Szakértői és Kutató Központ, 2013.

²⁹ Sivadó Máté: Új kihívások a droghelyzet kezelésében itthon, Európában és a világban – kis alkoholológiai kitekin-téssel. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2014. 235–242.

³⁰ Miklós Tihanyi et al.: Drug Policy in Hungary: Current Trends and Future Prospects. *Siberian Law Review*, 17. (2020), 4. 485–494.

szerhasználat és a függőség kialakulásának esélyét.³¹ A fiatalabb korban történő gyakori szerhasználat eredménye lehet a korai iskolaelhagyás, a védekezés nélküli szexuális kapcsolat vagy a bűnözés. A korai intenzív kannabiszhasználat rosszabb iskolai teljesítménnyel, iskolaelhagyással, depresszióval, egészségügyi problémákkal, más szerek együttes használatával, bűnözéssel járhat együtt.³² A szegénység a társadalmi polarizáció, a felzárkózás esélytelensége számos kriminológiai helyzetet és problémát generál.³³

Az ÚPA-ok szabályozása az egész világon komoly gondot okoz, különösen azért, mert nem lehet pontosan definiálni, hogy mit és hogyan kell tiltani. Ezzel a problémával találta szembe magát az Egyesült Királyság is, amikor teljes tiltást vezetett be.³⁴ A jogilag kábítószernek nem minősülő, jobbára szintetikus pszichoaktív szerek kínálata az elmúlt 4-5 évben soha nem tapasztalt méretűre bővült. Ezek a más célra nem használt anyagok nincsenek a nemzet(köz)i egyezmények kábítószer-jegyzékein, így gyártásuk, kereskedelmük és forgalmazásuk, sőt reklámozásuk ellenőrzetlen, és gyakorlatilag szabadon folyhatott. Mivel a fogyasztásuk egészségügyi kockázata jelentős, indokolt a szabályozásuk. Külföldi – elsősorban európai – tapasztalatok alapján, az aggasztó belföldi fejlemények és – nem utolsósorban – társadalmi igények hatására 2011-ben új magyar szabályozás vette kezdetét.

5. Előzmények és jogi háttér

Az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó 2011. évi CLXXVI. törvény szerint 2012. március 1-jétől az eddig nem szabályozott pszichoaktív szerek előállítása és forgalmazása engedélyhez kötött. A törvény 79. § (4) bekezdése módosította a Gyógyszertörvényt, és bevezette az ÚPA már korábban idézett fogalmát.³⁵

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) kezdetben csak az ÚPA előállítását, kínálását, átadását, forgalomba hozatalát és az azzal történő kereskedést rendelte büntetni, ellenben a megszerzést és a tartást nem kriminalizálta, ha elérte a 10 g tiszta hatóanyag-tartalmat. 2016. január 1-jétől az ÚPA csekély mennyiségű megszerzése, tartása már szabálysértésnek (de nem bűncselekménynek) minősült. A társadalmi és gazdasági problémák átfogó kezelése helyett, a bűnügyi

³¹ Németh Ágnes – Költő András (szerk.): *Egészség és egészségmagatartás iskoláskorban 2014*. Az iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása elnevezésű, az Egészségügyi Világszervezettel együttműködésben megvalósuló nemzetközi kutatás 2014. évi felméréséről készült nemzeti jelentés. Budapest, Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet, 2014.

³² H. Sumnall – M. Evans-Brown – J. McVeigh: Social, Policy, and Public Health Perspectives on New Psychoactive Substances. *Drug Testing and Analysis*, 3. (2011), 7–8. 515–523.

³³ Lengyel Imre et al. (szerk.): *Vidéki járáások versenyképessége Magyarországon*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaság és Vállalkozásfejlesztési Központ – Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, 2015.

³⁴ Peter Reuter – Bryce Pardo: Can New Psychoactive Substances be Regulated Effectively? An Assessment of the British Psychoactive Substances Bill. *Addiction*, 112. (2017), 1. 25–31.

³⁵ Ujváry István: *Tudnivalók az új pszichoaktív anyagok szabályozásáról*. 2013.

helyzetre adott válaszként a jogalkotó a szigorúbb büntetések fokozását látta jónak. 2021. január 1-jén léptek hatályba a Btk. módosítása a 184., illetve a 461. §-aiban meghatározott Új pszichoaktív anyaggal kapcsolatosan. A Btk. 184. §-a, a fenti időponttól kezdődően bevezette az ÚPA-ok jelentős és különösen jelentős mennyiséget is a csekély mennyisége mellett. A 461. § (5)–(8) bekezdései részletesen meghatározzák a különböző anyag típusoknál a csekély mennyiséget – amely több anyag típus esetén kevesebb, mint a korábbi szabályozásban szereplő 2 g –, illetve a jelentős és különösen jelentős mennyiség fogalmát. A fenti módosításokon túl változtak a különböző elkövetési magatartásokhoz rendelt büntetési tételek is, amelyek így közeledtek a kábítószerrel kapcsolatos tényállások büntetési tételeihez. A törvénymódosítás lényegében a hagyományos kábítószerhez igazította az ÚPA-okkal kapcsolatos kriminális magatartások körét, ami jelentősen megemelte az ilyen bűncselekmények elkövetésének kockázatát. Ennek ellenére az utóbbi félév tapasztalati azt mutatják, hogy a szigorítás érdemben nem befolyásolta a bűnözést. Az ÚPA-ok beépülését a kriminalizálás már érdemben nem befolyásolta, mert lényegében ennél a rétegnél már kialakult az ezekhez a szerekhez kapcsolódó hozzászokás.

6. Az ÚPA veszélyei

Természetesen általánosságban a hagyományos kábítószer aránya még mindig dominál, ami elsődlegesen azt mutatja, hogy a kábítószer-fogyasztók zöme a „fejlettebb”, tehetősebb országokban van, viszont észre kell vennünk azt a jelenséget, hogy az ÚPA elsősorban a fejlődő vagy a fejlett országok elmaradottabb társadalmi rétegeit fenyegeti.³⁶ Az ÚPA-ok megjelenését az segítette elő, hogy nem voltak illegális kábítószeresek, mivel nem szerepeltek a kábító hatású anyagok listáján.³⁷ Ezért elsődlegesen a jogalkotási folyamatot kellett felgyorsítani. A magyar megoldás az lett, hogy viszonylag gyorsan, a piacon megjelenő új szereket a lefoglalás után, a vegyészszakértői véleményt követően egészségügyi miniszteri kezdeményezésre az 55/2014. (XII. 30.) EMMI rendeletébe felvették.³⁸ Innentől váltak büntetőjogilag üldözhetővé. Azonban a kémiai vegyületek helyett olyan gyorsan lépnek be a piacra olyan más összetételű anyagok, hogy a lefoglaltak zöménél nem állapítható meg, hogy ÚPA lenne.³⁹ Tapasztalatok szerint a közös alapvázú vegyületek helyettesítőinek változtatásával, azaz az egyedi vegyületeken alapuló szabályozás kiskapuit kihasználva nagyszámú hasonló hatású vegyület kerül a drogpiacon, ami mérőben új kihívást jelent a jogalkotónak és a hatóságoknak. A vegyületek szerkezeti

³⁶ Fabio Vaiano – Jennifer P. Pascali – Elisabetta Bertol: New Psychoactive Substances: An Actual Problem or an Overestimated Phenomenon? *Forensic Science International*, 304. (2019), 109941.

³⁷ Bertha K. Madras: The Growing Problem of New Psychoactive Substances (NPS). In Michael Baumann – Richard Glennon – Jenny Wiley (szerk.): *Neuropharmacology of New Psychoactive Substances (NPS)*. Current Topics in Behavioral Neurosciences, Springer, Cham, 2016. 1–18.

³⁸ Ujváry (2013): i. m.

³⁹ Ritter (2016): i. m. 118.

módosításai jelentősen befolyásolhatják a pszichoaktivitás erősségét, változhat a hatásjelleg, sőt – sajátos biológiai mechanizmusok révén – fokozódhat a toxicitás, tehát a mérgezőképesség. Az utóbbi különösen indokolja egy vegyület szabályozását. 2015 óta évente körülbelül 400, korábban már jelentett ÚPA-t találnak Európában.⁴⁰

Az ENSZ 2013-ban tett éves kábítószer-jelentése összehangolt cselekvésre hívja fel az országokat arra, hogy ezen anyagok előállítását, kereskedését és használatát együttesen számolják fel. Ezek könnyen beszerezhetők az interneten keresztül. A hazai ÚPA-piaccaal rendelkező országok 88%-a jelezte, hogy az internet kulcsszerepet játszik az ÚPA-ok ellátásában, hazai piacra történő eljuttatásában.⁴¹ Ezek az oldalakon fürdőszóként, aromákkal kezelt illatosítóként, relaxáló füstölőként, növényi tápsóként értékesítik, hosszú távú egészségre gyakorolt hatásukról semmit sem tudunk.⁴² Ennek következtében ezen anyagok számuk rohamos növekedése mellett a lakosság egészségügyi állapotára is egyre nagyobb veszélyt jelentenek. Európában minden héten megjelenik legalább egy szer a piacon.⁴³

7. Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Miskolc helyzete a visszaélés új pszichoaktív anyaggal bűncselekmény szempontjából

Ahogy az előző fejezetben is kiderül, a visszaélés új pszichoaktív anyaggal nem kapott helyet a kiemelt bűncselekmények kategóriában, így azok számszerű kimutatásához a rendőrségen rendszeresített RZS (Robotzsaru) adatbázisában⁴⁴ szereplő adatokra hagyatkoztam.

Összevetve a kábítószerrel visszaélés és az új pszichoaktív anyaggal kapcsolatosan elrendelt nyomozások számát, továbbra is az a következtetés vonható le, hogy e két hasonló jogi tárgyjal rendelkező bűncselekmény kölcsönhatásban van egymással. A dizájnertdroggal kapcsolatos kereskedői magatartás 2012-től történő szabályozásakor jelent meg a statisztikában, és a kábítószer maga mögé is utasította. Az ÚPA, ahogy a 2014-es adatok mutatják, egyeduralomba került a tudatmódosító szerek világában, amely elegendő indok lenne arra, hogy a kiemelt bűncselekmények kategóriában kapjon pozíciót, vagy ott is megkaparintsa a kábítószer helyét, és prioritást élvezzen.

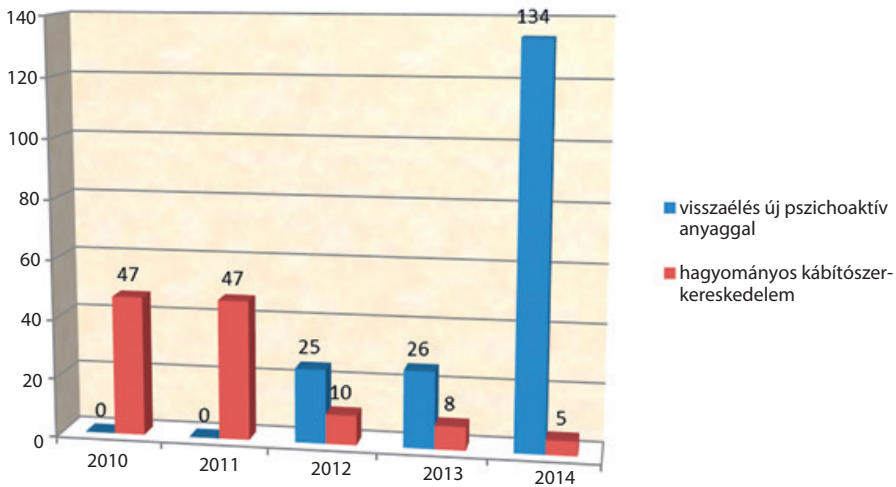
⁴⁰ European Drug Report, Trends and Development (2021). Lásd: www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13838/TDAT21001ENN.pdf, 21.

⁴¹ World Drug Report 2013. United Nation, New York. Lásd: www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World_Drug_Report_2013.pdf, 113.

⁴² L. A. King – A. T. Kicman: A Brief History of 'New Psychoactive Substances'. *Drug Testing and Analysis*, 3. (2011), 7–8. 403.

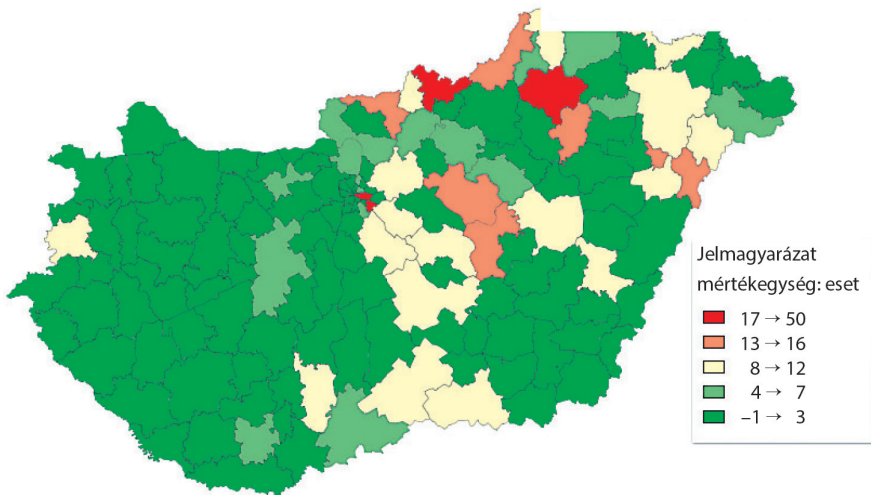
⁴³ Lásd: www.digephungary.hu/Magyar/m10.html

⁴⁴ A Robotzsaru a rendőrség által használt integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer, amely rengeteg statisztikai adatot tartalmaz a bűncselekményekről.

2. ábra: Az új pszichoaktív anyag és a hagyományos kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatosan elrendelt bünygi nyomozások alakulása a Miskolci Rendőrkapitányságon

Forrás: <https://bsr.bm.hu/>

3. ábra: Visszaélés új pszichoaktív anyaggal bűncselekmény előfordulása kapitányságtérületi lebontásban 2012–2020

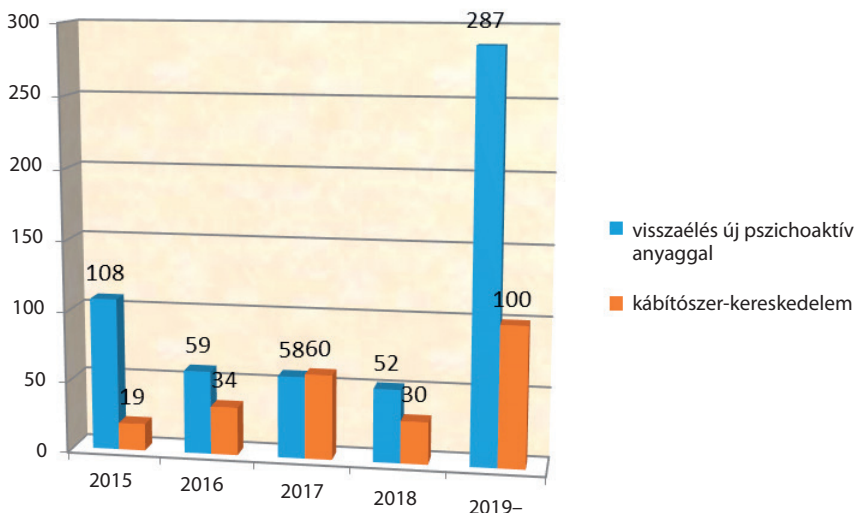
Forrás: <https://prestat.lechnerkozpont.hu/bunmegelozes/#/modules/elemzo>

A fenti kapitánysági szintre bontott diagram jól mutatja, hogy a Miskolci Rendőrkapitányság illetékességi területén követték el a legtöbb ilyen jellegű (visszaélés új

pszichoaktív anyaggal) bűncselekményt Magyarországon 2011 óta, amióta ez önálló bűncselekményként szerepel a büntető törvénykönyvben.

8. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében elkövetett kábítószer-kereskedelem és visszaélés pszichoaktív szerekkel bűncselekmények viszonya

2016-ban már a kisebb mennyiség birtoklása szabálysértés lett, így a fenti diagramon is jól látszik a visszaesés, amely viszont jelentősen megugrott a 2019-es évtől kezdődően, és jelenleg is a legnagyobb mértékű az országban. Az elmúlt években megfigyelhető tendencia volt, hogy az ÚPA-nak minősülő szerek fogyasztása és kereskedelme háttérbe szorította a klasszikus kábítószereket. Új pszichoaktív anyaggal visszaélés miatt 2019. évben 71 fogyasztót hallgattak ki tanúként, és 10 személylyel szemben gyanúsítottként jártunk el kereskedelem miatt. Az elrendelt ügyekben a gyanúsítottak száma növekedni fog, tekintettel arra, hogy a kihallgatottak több személyt is megneveztek fogyasztóként, azonban a szakértői vélemény beérkezéséig e személyekkel szemben nem indíthatunk büntetőeljárást.

4. ábra: Az új pszichoaktív anyag és a hagyományos kábítószer-kereskedelem bűncselekmények száma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

Forrás: <https://bsr.bm.hu/>

A kábítószerrel kapcsolatos ügyekben elmondható, hogy jellemzően Miskolc város területén követik el azokat, az illetékességi területünkhöz tartozó egyéb településekre ez nem jellemző. Ez nem mondható el az új pszichoaktív anyaggal visszaéléssel

kapcsolatban, amely kiemelten Miskolc város egyes behatárolható területein jellemző inkább (Újgyőri főtérről, Számozott utcák, Lyukóbánya), emellett a környező települések közül Felsőzsolcán, Köröm településen számottevő. Minden esetben a mélyszegénységben élőkhez kötődik e szerek fogyasztása, amely a kereskedők számára jelentős bevételi forrás. A miskolci rendőrkapitányságon 2020. évben 105 esetben rendeltek el nyomozást új pszichoaktív anyaggal visszaélés miatt, 75 esetben kábítószerrel kapcsolatos ügyekben, összesen 180 esetben. A lefoglalt anyagok vizsgálata során 124 esetben bizonyosodott be – a szakértői vizsgálatot követően –, hogy az kábítószer vagy ÚPA. A lefoglalt anyag mennyisége a minimálistól (szennyeződés, felkenődés) 430 g-ig terjedt. 2020. évben a leggyakoribb szerek a következők voltak: ÚPA (5F-MDMB-PICA, 4-CMC, 4F-MDMB-BINACA, etil-heptedron, etil-hexedron, MDMB-4en-PINACA stb.): 87, kannabisz: 35, amfetamin: 5, extasy (MDMA): 5, kokain: 2 eset.

Az adatok alapján megállapítható, hogy az elmúlt, 2019-es évhez képest mind a klasszikus kábítószeres (marihuána, speed [amfetamin], extasy [MDMA], kokain) (62-ről 75-re), mind a dizájnert drogok, illetve ÚPA-ok előfordulása növekedő tendenciát mutat (73-ról 105 esetre).

Az eljárások jelentős részénél a lefoglalt új pszichoaktív gyanús anyag hatóanyag-tartalma nem éri el a csekély mennyiség felső határát, így a fogyasztókkal szemben szabálysértési feljelentést tettek.

Az elrendelt nyomozások közül 10 esetben a kirendelt szakértő megállapította, hogy a lefoglalt anyag sem kábítószernek, sem ÚPA-nak nem minősül. A kapitányságon indult eljárások közül kiemelendő az a két nyomozás (05010/2710/2020.bü, illetve a 05010/3268/2020.bü), amelyben a köznyelvben „BIKA” elnevezésű, 4F-MDMB-BICA nevű ÚPA fogyasztását követően két fiatal személy is életét veszítette. Mindkét ügyben sikerült beazonosítani és elfogni azt, akitől a halálukat okozó fogyasztást megelőzően vásárolták a szert.

A kábítószerrel kapcsolatos ügyek számának emelkedése részben a NAV repülőtéren Igazgatóságának Magyar Posta Zrt. beérkező csomagellenőrzésén fennakadt, külföldről érkezett kábítószeres nyomozása miatt következett be. Ezeket a nyomozásokat 2018. július 1-jétől a címzett szerinti kapitányságnak küldik meg. Ezen ügycsoportban idén 8 ügy keletkezett. Tovább emelte az ügyszámot az ügyészség azon megváltozott intézkedése, miszerint a fogyasztókat az eljárás során le kell választani a nyomozás alapirataról külön-külön, azt új ügyként kezelve kell megküldeni váddal. Ez akár egy ügy esetében további 5-10 ügyet is generál.

Az elemzett adatok alapján megállapítható tehát, hogy a rendőrség ritka esetben tud eredményesen fellépni e deliktum esetében, mivel a nemrégiben megjelent és folyamatosan újuló anyagok ismeretlenek a hatóság előtt, így azokat képtelenség időben kriminalizálni. A fent taglalt tények arról is adnak bizonyosságot, hogy az ügyek jelentős részét azért szüntetik meg, mert a lefoglalt anyag bár ugyanolyan hatással van az emberi szervezetre és a központi idegrendszerre, mint a már ismert és szabályozott anyagok, törvényi tiltásuk azonban még nem történt meg.

1. táblázat: Az egyes kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények számtani átlaga 2016 és 2020 között (darab)

	kábítószer-kereskedelem	kábítószer birtoklása	új pszichoaktív anyaggal visszaélés	kórosszenvedély-keltés ⁴⁵	kábítószer készítésének elősegítése
Budapest	155	2119	76	0,0	3,8
Baranya	17	190	12	0,0	0,6
Bács-Kiskun	15	126	18	1,2	0,2
Békés	10	114	12	0,6	0,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	38	133	69	7,6	0,0
Csongrád	21	199	14	1,2	0,2
Fejér	20	235	13	0,0	0,0
Győr-Moson-Sopron	24	346	3	0,4	0,0
Hajdú-Bihar	20	131	27	0,0	0,2
Heves	7	81	17	0,6	0,2
Komárom-Esztergom	19	248	6	0,0	0,2
Nógrád	12	74	22	0,4	0,0
Pest	39	376	34	2,2	0,2
Somogy	13	125	7	0,4	0,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	17	131	33	2,2	0,0
Jász-Nagykun-Szolnok	9	113	26	2,4	0,0
Tolna	9	106	11	1,5	0,4
Vas	15	104	19	1,2	0,4
Veszprém	18	137	6	1,8	0,0
Zala	7	127	2	0,4	0,0

Forrás: <https://bsr.bm.hu/>

Az új pszichoaktív anyaggal visszaélés bűncselekmény esetében igazolódni látszik az, hogy az új típusú drogok könnyű beszerezhetőségük és alacsony áruk miatt igen nagy számban kerülnek a hátrányos helyzetű emberekhez. Az egyes megyék ismertté vált esetszámai világosan megmutatják, hogy a legtöbb esetben a gazdaságilag és társadalmilag hátrányos helyzetűnek tekinthető megyékben találkozhatunk kiugró értékekkel. Borsod-Abaúj-Zemplén megye több éve vezeti a listát, rámutatva a szegregátumok és az ÚPA-ok közötti szoros összefüggésre.

⁴⁵ A kórosszenvedély-keltés és a kábítószer készítésének elősegítése bűncselekmények esetében a kis esetszámok miatt a kapott értékeket nem kerekítettem.

9. Önkormányzati és rendészeti megoldások az ÚPA-probléma kezelésére

Önkormányzat bűnmegelőző tevékenysége

Stratégiai célkitűzés, hogy Miskolc még biztonságosabb település legyen, feleljen meg az objektív biztonság követelményeinek és a lakosság elvárásainak. A Kormány 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározattal elfogadta a nemzeti bűnmegelőzési stratégiát a 2013–2023-as időszakra vonatkozóan, amelyben a közbiztonság erősítése, környezetünk biztonsága, életminőségünk javítása érdekében megfogalmazza az alábbi általános célokat:

„Magyarország kriminálpolitikai törekvése a közrend erősítése, a közterületek biztonságának fokozása, a bűnözés mennyiségi visszaszorítása és csökkentése, a bűnözéssel okozott károk és negatív hatások enyhítése, megfelelő védelem biztosítása a családok és egyének számára, végső soron az állampolgárok biztonságérzetének javítása.”⁴⁶

Az önkormányzat a jövőben tovább kívánja erősíteni a szakmai együttműködést az önkormányzati rendészet, a rendőrség és a közrend, közbiztonság, bűnmegelőzés terén megfelelő információval és hatáskörrel rendelkező szervek között. Elsődleges célja a témában érintett szervek, személyek összehangolt, szervezett munkájának megvalósítása, amely a bűnalakzatok korlátozását eredményezheti. Kiemelt jelentősége van a preventív jelenlétnek, azaz a gyakori ellenőrzésnek a közterületek, nyilvános helyek és bűnügyileg veszélyeztetett objektumok tekintetében. A város vezetésének meggyőződése, hogy a rendőr, az önkormányzati rendész, a vagyondőr vagy polgárdőr csupán a jelenlétével is eltántoríthatja a lehetséges tetteket a jogsértő magatartástól, így azok száma csökkenni fog a jövőben.

A 2021–2026-os év vonatkozásában a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja kiemelt problémaként foglalkozik a fiatalok tudatmódosítószer-fogyasztásával, és fontos célnak tartja visszaszorítását. Ahogy fogalmaz, a leszakadó városrészekben egyre nagyobb teret hódít az olcsó és könnyen hozzáférhető kábítószeres használata. Az ártalmak csökkentése miatt a Miskolci KEF16 (Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlése III-46/3.192/2001. sz. határozata) működése hangsúlyozott fontosságú. Feladata, hogy összehangolja a városban működő intézmények és szervezetek munkáját a megelőzés, a kínálatcsökkentés, a kezelés, az ellátás, valamint a felépülés területén. E cél elérése érdekében a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum munkáját erősíti és támogatja az önkormányzat.⁴⁷ Ahogy a legfrissebb 2021–2026-os Városi Bűnmegelőzési stratégia is megfogalmazza: Nemzeti

⁴⁶ 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023).

⁴⁷ Miskolc Megyei Jogú Város: *Helyi Esélyegyenlőségi Program 2021–2026*. Miskolc, Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2021. 40.

bűnmegelőzési stratégia prioritásait Miskolc város sajátosságainak alkalmazásával ki kell egészíteni a droghasználat és kábítószer-bűnözés megelőzése, kezelése, különös tekintettel a város érintett területeire, így például az újgyőri főtér, Tetemvár, Lyukóbánya területe. Miskolc alapvetően veszélyeztetett területnek számít mind a bódító szerek fogyasztása, mind a hozzá tartozó kereskedői réteg kialakulása szempontjából. A tendenciákat elemezve a jövőben nagyságrendekkel fokozottabban kell fellépni e problémával szemben, és nemcsak rendészeti eszközökkel, hanem minden más, a társadalmi életet befolyásoló eszközzel. Jelenleg még kiszámíthatatlan, hogy milyen súlyos társadalmi konfliktusok keletkezhetnek, amennyiben a folyamatot nem sikerül lassítani, vagy megállítani.⁴⁸

Önkormányzati járőr

A Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság között 2012. szeptember 3-án kötött együttműködési megállapodás alapján a város legfrekvenciáltabb területein elosztva 20 fős gyalogos járőrszolgálat kezdte meg munkáját. A megállapodás értelmében a gyalogos szolgálat rendőr és közterület-felügyelő párosokból áll, feladatuk a közbiztonság erősítése. Miskolc város vezetése a járőrszolgálat kialakításával és üzemeltetésével kapcsolatos költséget magára vállalta azzal a kijelentésével, hogy a közbiztonság helyi feladatairól történő gondoskodás elsőrendű kötelessége az önkormányzatnak. A város ezzel a lépéssel a társadalomra és az életminőségre kedvezőtlenül ható deviáns magatartások ellen kíván fellépni, így javítva a lakosság biztonságát.⁴⁹

Az önkormányzattal történő együttműködés a 2015-ös évben is folytatódott, tehát 3 éve kap támogatást a rendőrség a közös járőrszolgálatokkal megvalósuló közbiztonság és a közrend védelmét segítő feladatokhoz, ami a lakosság szubjektív biztonságérzetének növeléséhez vezetett. A feladat megvalósulásához az adományozó 2015. évre bruttó 65 millió Ft-ot biztosított. A járőrpárosok szolgálatellátásának helye minden esetben igazodott a lakosság és az önkormányzat elvárásaihoz. Ahhoz, hogy az ellenőrzést igénylő, frekvenciáltabb területek kiválasztása valós problémákon alapuljon, a kapitányság közrendvédelmi osztályvezetője, az önkormányzat közbiztonsági referense, valamint a rendészeti szerv képviselője folyamatos kapcsolatot tartott.

Az állomány minden nap 14:00-tól 22:00-ig teljesít szolgálatot, amely szombat 06:00-tól hétfő 06:00-ig kiegészül egy gépkocsizó és egy térfigyelő közös szolgálattal. A hétköznapokon alapesetben 8 vegyes páros (rendőr és közterület-felügyelő

⁴⁸ Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Bűnmegelőzési Stratégiája 2021–2026. Melléklet a Közgyűlés 405/2021. (VI. 30.) számú határozatához Miskolc, 2021. 40.

⁴⁹ Lásd: <http://miskolc.midip.hu/biztonsagos-miskolc-65-millio-forint-tamogatast-nyujt-miskolci-onkormanyzat-helyi-rendorsegnek>

vagy mezőőr), 1 rendőrpáros, 1 gépkocsizó és 1 térfigyelő vegyes páros, valamint 2 rendőrpáros lát el szolgálatot.⁵⁰

Térfigyelő rendszer fejlesztése

Miskolc területén jelenleg (2021. szeptember 5-ig) 207 db kamerát építettek ki, amelyek közül vannak fixek, tehát nem forgathatók, egy bizonyos területre fókuszálnak, a maradék pedig 360 fokban pásztázza a területet, továbbá vannak rendszámfelismerő kamerák is.

A Miskolci Önkormányzati Rendészet épületében dolgozó munkatársak figyelik monitoron keresztül a város lefedett területeit a nap 24 órájában. A kollégák a legapróbb dolgoktól kezdve, például kutyasétáltatás közben a tulajdonos nem szedi össze a kutyapiszkot, észlelik és tudják a közelben közterületi szolgálatban lévő kollégákat értesíteni, vagy a villamosmegállóban rosszul lett emberhez mentőt hívni. Továbbá a rendőrség rengeteg alkalommal kéri ki azokat a felvételeket, amelyek esetleg bűncselekmény döntő bizonyítékai lehetnek.⁵¹ „Igenis látható, hogy ezekkel a kamerákkal preventív módon is lehet a közrendet és a közbiztonságot fenntartani.”⁵²

10. Összegzés

Tanulmányomban azt vizsgáltam, hogy a 2012-ben kriminalizált ÚPA-ok elterjedéséhez milyen mértékben járult hozzá a klasszikus kábítószerhez mért olcsósága, szabályozása, és az elmaradott szocioökonómiai viszonyok. Hipotézisként megfogalmaztam, hogy az ÚPA-ok megjelenése és elterjedése elsődlegesen a szuburbanizált, leszakadó területekre jellemző. Ebből a szempontból mutattam be Magyarország egyik leghátrányosabb helyzetű járását, Miskolcot, annak érdekében, hogy megismerhessük, honnan indult, és milyen körülmények tették lehetővé az ÚPA-ok egyeduralmát a klasszikus kábítószerekkel szemben. Ebben a városban az alacsony szociális helyzetben lévő, egyfajta szubkultúrát alkotó emberek korábban jellemzően kisebb lopásokból tartották el magukat, azonban a szabályozási hibákat, valamint a szerhez való hozzájutási könnyedségeket kihasználva áttértek a tudatmódosító szerek árusítására. A váltáshoz hozzájárult továbbá az is, hogy a szer tartása, fogyasztása nem volt bűncselekmény, amiből adódóan megnövekedett a fogyasztói kör, és annak kiszolgálása jelentős anyagi hasznot eredményezett az árusítóknak. Az új szabályozás 2016. évre eljutott odáig, hogy a fogyasztót szabálysértési eljárással fenyegeti, azonban visszatartó ereje ennek sem volt, így 2021-től a klasszikus

⁵⁰ Miskolci Rendőrkapitányság 2019-es beszámolója. Ügyszám: 05010-7454-3/2020. ált.

⁵¹ Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Bűnmegelőzési Stratégiája 2021–2026. (2021): i. m. 15.

⁵² Miskolc TV: Miskolc bekeményít: nyolc új térfigyelő kamera vigyázza a rendet a városban – videóval. *Minap*, 2014. november 29.

kábítószerre hasonlóan mennyiségi korlátok lettek felállítva, és a csekély mennyiség birtoklása is bűncselekménnyé vált. A szer iránti kereslet megfékezéséhez azonban nem elegendő a cselekmény kriminalizálása, különösen, hogy a kábítószerek online kereskedelme miatt egyre nehezebb az ilyen cselekmények felderítése és bizonyítása. A konvencionális drogtesztek által ugyanis kimutathatatlan a használata, amely fokozza a bizalmat a fogyasztók körében: ez különösen a naiv, még „szűz” fogyasztókra nézve veszélyes, akik számára ez különösen vonzóvá teszi a dizájnert drogok kipróbálását, a biztonságérzet illúzióját keltve. Átfogó társadalmi programok szükségesek, rendészeti vonatkozásban pedig elsődlegesen a függőségben szenvedő szerhasználókat a leszokást elősegítő egészségügyi szolgáltatások igénybevételére kell kötelezni, ezzel szemben a kereskedők esetében a rendkívül szigorú büntetések érhetnek célt.⁵³

Miskolc város vezetése is felismerte az új pszichoaktív szerek okozta problémákat, a szegregátumok vonatkozásában pedig már 2008-ban elindult egy úgynevezett felszámolási program, amely megoldás lehet a bűnözést elősegítő körülmények részbeni megszüntetésére.⁵⁴ Az önkormányzati rendészet a közterületen megjelenő drogfüggőkkel szemben rendészeti intézkedésként szabálysértési eljárásokat kezdeményez. Azonban mindez nem elégséges. Minden fórumon tudatosítani kell a potenciális fogyasztókban, hogy az ÚPA-at fogyasztók szervezete a klasszikus kábítószerfüggőkhöz képest gyorsabban leépül, és nincs lehetőség a függőség okozta pszichikai tünetek komolyabb enyhítésére, a szert helyettesítő gyógyszeres kezelésre. Az ÚPA megjelenése és elterjedése az elmaradottabb vidékeken rendkívül nehezíti ezeknek a régióknak a felzárkózását, konzerválja az elmaradottságot, és értelmetlenné teszi a felzárkóztatási programokat, amelyek a versenyképesség javítását szolgálják. A városokban megjelenő ÚPA-at fogyasztók nagy száma rontja a város fejlődésének hosszú távú esélyeit, mivel akadályozza a város lakosságmegtartó képességét a jól képzett fiatal lakosság vonatkozásában.

IRODALOMJEGYZÉK

Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*. Budapest, Osiris, 2006.

Dövényi Zoltán: A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és struktúrák. *Statisztikai Szemle*, 87. (2003), 7–8. 748–762. Online: www.ksh.hu/statszemle_archive/2009/2009_07-08/2009_07-08_748.pdf

Egyetlen pohár ital áráért beszerezhető, de tudni sem akard, micsoda horrort szabadít rád. *SZON.hu*, 2020. szeptember 17. Online: <https://bit.ly/38r4Inc>

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction: *European Drug Report, Trends and Developments* (2021). Online: www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13838/TDAT21001ENN.pdf

⁵³ Amy Peacock et al.: New Psychoactive Substances: Challenges for Drug Surveillance, Control, and Public Health Responses. *The Lancet*, 394. (2019), 10209, 1668–1684.

⁵⁴ Miskolc Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégia Miskolc Antiszegregációs Terv III. Kötet 2008. július 3. VI/97/13.541/2008. sz. határozat.

- Grogger, Jeffrey: Certainty vs. Severity of Punishment. *Economic Inquiry*, 29. (1991), 2. 297–309. Online: <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.1991.tb01272.x>
- Janssen, Helmut: Chicago-Schule. In Hans-Jürgen Kerner: *Kriminologie Lexikon*. 4. Aufl. Heidelberg, Kriminologik Verlag, 1991. 181.
- King, L. A. – A. T. Kicman: A Brief History of ‘New Psychoactive Substances’. *Drug Testing and Analysis*, 3. (2011), 7–8. 401–403. Online: <https://doi.org/10.1002/dta.319>
- KSH: *Vándorlási különbözet Magyarországon 2004–2019 között* (2020). Online: www.ksh.hu/thm/2/indi2_1_6.html
- KSH: 2011. évi népszámlálás 14. A népesség iskolázottsága. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, (2014). Online: www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_14_2011.pdf
- Láng Nóra: Designer drogok: a kábítószeres új hulláma. *Drogkutató Intézet*, 2021. május 3. Online: <https://drogkutato.hu/cikkek/designer-drogok-a-kabitoszerek-uj-hullama/>
- Lannert Judit: *Kábítószer-használat a szegregátumban élő általános iskolás gyerekek körében*. Vezetői összefoglaló. 2017. Online: www.t-tudok.hu/files/2/vezetoiosszefoglalodrog_korr.pdf
- Lengyel Imre – Vas Zsófia – Lukovics Miklós – Gyurkovics János (szerk.): *Vidéki járáások versenyképessége Magyarországon*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaság és Vállalkozásfejlesztési Központ – Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, 2015. Online: <http://eco.u-szeged.hu/download.php?Docid=78781>
- Lóránt Károly (szerk.): *Az acélváros végnapjai. Hogyan semmisült meg húszezer ember munkahelye a Lenin Kohászati Művekben*. Lakitelek, Antológia, 2017.
- Madras, Bertha K.: The Growing Problem of New Psychoactive Substances (NPS). In Michael Baumann – Richard Glennon – Jenny Wiley (szerk.): *Neuropharmacology of New Psychoactive Substances (NPS)*. Current Topics in Behavioral Neurosciences, Springer, Cham, 2016. 1–18. Online: https://doi.org/10.1007/7854_2016_34
- Mátyás Szabolcs: *Bűnözésföldrajz*. Debrecen, Didakt, 2020.
- Mezei Kitti: A szervezett bűnözés az interneten. In Mezei Kitti (szerk.): *A bűnügyi tudományok és az informatika*. Budapest–Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2019. 125–147.
- Mihályi Helga: Lélekszám és társai – Kis miskolci demográfia. *Szellem és Tudomány*, (2020), Külsőszám. 454–465.
- Miskolc Megyei Jogú Város: *Helyi Esélyegyenlőségi Program 2021–2026*. Miskolc, 2021. Online: www.miskolc.hu/sites/default/files/egyszeru_oldal/beagyazhato_csatolmanyok/2021-04-29/7746/hep_2021-2026_miskolc.pdf
- Miskolc Megyei Jogú Város: *Integrált Városfejlesztési Stratégia Miskolc Antiszegregációs Terv III. Kötet* (2008. július 3.). Online: www.terport.hu/webfm_send/3762
- Miskolc Megyei Jogú Város *Integrált Településfejlesztési Stratégiája*. Munkaanyag. Miskolc, 2014. Online: http://miskolcvaros2020.hu/sites/default/files/dokumentumok/miskolc_its.pdf
- Miskolc Megyei Jogú Város *Önkormányzatának Bűnmegelőzési Stratégiája 2021–2026. Melléklet a Közgyűlés 405/2021. (VI. 30.) számú határozatához*. Miskolc, 2021. Online: www.miskolc.hu/sites/default/files/dokumentum/csatolmany/2021-07-05/80648/405_melleklet_bunmegelozesi_strategia.pdf
- Miskolc TV: Miskolc bekeményít: nyolc új térfelügyelő kamera vigyázza a rendet a városban – videóval. *Minap*, 2014. november 29. Online: <https://arhiv.minap.hu/cikkek/miskolc-bekemenyit-nyolc-uj-terfigyelo-kamera-vigyazza-rendet-varosban-videoval>
- Moldova György: *Érik a vihar. Riport Miskolcról*. Budapest, Urbis, 2009.
- Nagy Júlia: *Kritikus kábítószeres hatóanyag-tartalmának fokozott monitorozása*. I. hírlevél. Nemzeti Szakértői és Kutató Központ, 2013. Online: <https://nsszk.gov.hu/content/drogkozlemlenyek/hirlevelek/mh2013ia.pdf>
- Németh Ágnes – Költő András (szerk.): *Egészség és egészségmagatartás iskoláskorban 2014*. Az iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása elnevezésű, az Egészségügyi Világszervezettel

- együttműködésben megvalósuló nemzetközi kutatás 2014. évi felméréséről készült nemzeti jelentés. Budapest, Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet, 2014.
- Peacock, Amy – Raimondo Bruno – Natasa Gisev – Louisa Degenhardt – Wayne Hall – Roumen Sedefov – Jason White – Kevin V. Thomas – Michael Farrell – Paul Griffiths: New Psychoactive Substances: Challenges for Drug Surveillance, Control, and Public Health Responses. *The Lancet*, 394. (2019), 10209, 1668–1684. Online: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)32231-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)32231-7)
- Reuter, Peter – Bryce Pardo: Can New Psychoactive Substances be Regulated Effectively? An Assessment of the British Psychoactive Substances Bill. *Addiction*, 112. (2017), 1. 25– 31. Online: <https://doi.org/10.1111/add.13439>
- Ritter Ildikó: Remix – Új típusú pszichoaktív anyagok és a büntetőeljárás. In Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 53. Budapest, OKRI, 2016. 98–117.
- Sivadó Máté: Új kihívások a droghelyzet kezelésében itthon, Európában és a világban – kis alkohológiai kitekintéssel. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról*. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2014. 235–242.
- Sumnall, H. – M. Evans-Brown – J. McVeigh: Social, Policy, and Public Health Perspectives on New Psychoactive Substances. *Drug Testing and Analysis*, 3. (2011), 7–8. 515–523. Online: <https://doi.org/10.1002/dta.310>
- Szécsi Judit – Sik Dorka: Szerhasználat egy hátrányos helyzetű járás szegregátumaiban. *Esély*, (2016), 2. 115–131. Online: www.esely.org/kiadvanyok/2016_2/2016-2_4-1_Szecsi-Sik_Szerhasznalat.pdf
- Tihanyi, Miklós – Szabolcs Mátyás – Vince Vári – Kristina Krasnova: Drug Policy in Hungary: Current Trends and Future Prospects. *Siberian Law Review*, 17. (2020), 4. 485–494. Online: <https://doi.org/10.19073/2658-7602-2020-17-4-485-494>
- Ujváry István: *Tudnivalók az új pszichoaktív anyagok szabályozásáról*. 2013. Online: <https://docplayer.hu/196438-Tudnivalok-az-uj-pszichoaktiv-anyagok-szabalyozasarol-2013-julius.html>
- Vaiano, Fabio – Jennifer P. Pascali – Elisabetta Bertol: New Psychoactive Substances: An Actual Problem or an Overestimated Phenomenon? *Forensic Science International*, 304. (2019), 109941. Online: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2019.109941>
- Varró Ernő – Kadét Gabriella: A roma lakosság hozzáférése az uniós fejlesztési forrásokhoz Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Budapest, TASZ, 2010. Online: http://tasz.hu/files/tasz/imce/Varro_kadet_kutatas.pdf
- United Nations: *World Drug Report*. New York, UNODC, (2013). Online: www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World_Drug_Report_2013.pdf

Jogforrások

2005. évi XCV. törvény az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról
2011. évi CLXXVI. törvény az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 1744/2013.(X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023)
- 80/2013. (X. 16.) OGY határozat a Nemzeti Drogellenes Stratégiáról 2013–2020
- 55/2014. (XII. 30.) EMMI rendelet az új pszichoaktív anyaggá minősített anyagokról vagy vegyületsoportokról

Internetes források

www.klinikaikozpont.u-szeged.hu/psych/images/pdf/magyar_oktatas/des_drogok_2015.pdf

www.borsonline.hu/aktualis/zombik-drog-pestertzebet/233275

<http://castellum.do/2018/07/25/drogfront-a-varosban-egyre-tobb-a-zombi-a-rendorseg-egy-szinten-tul-tehetetlen>

<https://infogram.com/miskolci-szegregatumok-1gvew2vyg1jq2nj>

<https://prestat.lechnerkozpont.hu/bunmegelozes/#/modules/elemzo>

Miskolci Rendőrkapitányság 2019-es beszámolója. Ügyszám: 05010-7454-3/2020. ált. Online: <https://bit.ly/36PoU1K>

ABSTRACT

Crime Related to New Psychoactive Substances (NPS) in Segregates of Miskolc

Vince VÁRI

Miskolc is a prime example of how socio-cultural, economic and social disparities between different parts of the country and communities lead to the widening of the gap between rural and urban crime. Despite the economic policy aspirations of the last decade, the countryside has become increasingly disadvantaged. Income disparities continued to widen. Residents of segregated areas of the underdeveloped regions are no longer able to catch up with the fast-paced capital city or western Hungary. As they are tempted to reach the advanced and coveted metropolitan standard of living in any way. For this reason, one of the characteristic forms of crime in rural areas has been the sale of psychoactive substances in segregated areas. These substances of uncertain composition and mode of action cause enormous social damage in these areas, especially among young people, thereby catalysing social and economic problems and preserving underdevelopment. While we may be aware that crime patterns related to conventional drugs, and even forms of crime against violent property, are increasingly diminishing in view of the financial gain that can be achieved with new psychoactive substances and the low risk of being caught and punished. I illustrate the situation by presenting the crime situation of the former industrial city of Miskolc in the northeast of the country and demonstrating the legal and social complexity of the criminology problem.

Keywords: *crime, drugs, police, segregation, new psychoactive substance*